

Koliko moram varčevati za lastno pokojnino?

Ali vam varčevanje pomeni zgolj nujno zlo in strošek ali pa lahko postane mesečno pokojninsko varčevanje vaša najboljša življenjska naložba v prihodnost? Pogledali smo v ozadje pokojninske problematike in kako jo rešiti.

Staranje prebivalstva povečuje pritisko na zniževanje pravic iz obveznega zavarovanja. Starostne pokojnine sedaj znašajo 61 % povprečne neto plače, v bodoče pa bodo znašale le še 50 % oziroma pesimisti nam napovedujejo celo 40 % povprečne neto plače. To pomeni, da si bomo morali svojo pokojnino privarčevati sami. Zaskrbljujoče je, da se večina ljudi enostavno še vedno ne zaveda pomembnosti pokojninskega varčevanja. Predvsem mladim se zdi tematika preveč oddaljena, da bi o njej sploh resno razmišljali, drugih enostavno ne zanima, se tolažijo »bo že kako« ali pa so prepričani, da so za svojo varno starost že dobro poskrbeli, ker imajo sklenjeno eno življenjsko zavarovanje za 50 EUR mesečno. Vsakdanji neredek izgovor Slovencev je tudi: »Kaj bomo varčevali, saj se mi ne bomo nikoli upokojili!«

Če se ne bomo odgovorno lotili reševanja lastnega pokojninskega problema, nas bo na stara leta zelo udarilo po žepih. Lahko se zgodi, kar že dandanes pri nas v Sloveniji ni osamljen primer, in sicer, da bomo sami sebe potisnili v prisilno nujno zaposlitev kot upokojenec, ker enostavno z državno pokojnino ne bomo pokrili niti obveznih mesečnih položnic. Kje pa je še morebiti kakšen izlet, sprostitev, naši hobiji, morda terapije v primeru obolenosti, zdravlila, prenova našega doma? V kolikor bomo želeli obdržati svoj življenjski standard, ki nam bo omogočal, da vzdržujemo isti življenjski stil, kakor ga živimo danes, bomo morali pogledati resnici v oči in si priznati, da je varčevanje za pokojnino investicija v našo starost in ne zgolj odvečni nepotreben mesečni strošek. Če bomo imeli po zakonu možnost se starostno upokojiti pri 65. letu starosti, zakaj bi delali še naprej? Zato, ker drugače ne bomo preživeli? Zakaj pa danes ne bi pomislili na to težavo in si skozi aktivno dobo ustva-

ri rili premoženja, s katerim bi si pri 65. letu starosti kupili dostojno pokojnino in se dostojno upokojili? Nekateri imajo željo upokojiti se prej, npr. pri 55. letu starosti. Če bodo v mladosti skozi neko vrsto varčevanja ustvarili svoj denarni fond, s katerim si bodo omogočili mesečni prihodek (beri: mesečno pokojnino), jim bo to definitivno dosegljivo. To pomeni, da imamo danes možnost z 200 evri mesečno od 25. leta do 55. leta starosti privarčevati realno 85.000 evrov kapitala (upoštevana inflacija), iz česar bi črpali 10-letno mesečno rento 825 evrov vsak mesec. Poleg tega bi lahko v aktivni dobi kupili še kakšno nepremičnino, ki bi jo oddajali v najem in bi nam mesečna najemnina iz tega naslova pomenila mesečno dodatno rento.

Zavedati se moramo, da je naša bodoča pokojnina naš lasten problem in prevzeti moramo popolno odgovornost, da si ustvarimo varno in neodvisno starost. S pokojninskimi problemi se soočajo vse evropske države in moramo se sprijazniti, da bomo morali biti delovno aktivni dlje časa. Sicer pa bi bilo žalostno, da že pri 55 letih postanemo pasivni in nostalgичno jočemo za „ex Jugoslavijo“ in taktarne pravice upokojevanja, saj ta sistem ne bi nikoli vzdržal. Recimo bobu bob in se soočimo z resnico: delal bom do 65. leta starosti, ampak do takrat pa si moram zagotoviti še dostojno mesečno rento, ki mi bo zapolnila pokojninsko vrzel in omogočila, da obdržim isti življenjski slog, kakršnega živim danes. Torej iste avtomobile, vzdrževanje istega doma, iste počitnice in izlete, hobije, kvalitetno prehranjevanje itd.

Ste se že vprašali, koliko bo okvirno znašala vaša pokojninska luknja? Najlažje in okvirno jo izračunate tako, da izračunate cca 60 % vaše neto plače. Tako dobite pričakovano mesečno pokojnino. Od vseh mesečnih prihodkov odštejte prehrano, prevoz na delo, kilometrino, dnevnice, regrese, da dobite zgolj čisti neto osebni dohodek po plačilni listi in 60 % tega zneska naj bi bila vaša pokojnina. Torej moramo za razliko do polne višine vseh prihodkov – današnjih mesečnih pre-

jemkov sami privarčevati, da ohranimo svoj življenjski standard. Npr., nekdo prejema vse skupaj mesečno od delodajalca 1500 EUR, neto plača pa znaša le 700 EUR. 60 % od 800 EUR znaša 480 EUR. Zelo okvirno ocenjeno bi naj znašala starostna mesečna pokojnina 480 EUR. Danes pa ta isti posameznik namenja za svoj standard 1500 EUR. Zamislite si, da naslednji mesec 15. prejmete na svoj TRR namesto 1500 EUR le borih 480 EUR. Marsikdo bi našel odgovor, da takrat ne bo imel študenta pri hiši, bo manj potreboval za življenje, stroški se bodo znižali. Po vseh raziskavah sodeč to ni res. Večina stroškov ostane enaka, za zdravstvo, domačo prehrano in ogrevanje doma se celo povečajo. Edino stroški za obleko se praviloma znižajo.

Poglejmo koliko dodatne rente in privarčevanega denarja lahko pričakuje oseba glede na različno pristopno starost ob začetku varčevanja do 65. leta starosti. Vzeli smo primer individualnega zajemčenega mesečnega rentnega zavarovanja v višini 100 EUR. Pokojnina bi morala biti naš temelj, zato bi moralo biti tudi pokojninsko varčevanje dokaj varna oblika, da ne tvegamo z edinimi prihranki, ki jih namenimo reševanju pokojninske problematike. Varčevanje v vzajemnih skladih in delnicah bi naj bilo nadgradnja ali pa primerna oblika za mlade ljudi, če so pripravljeni prevzeti naložbena tveganja, nato pa bi morali biti ti prihranki zelo varno naloženi. Z edinimi prihranki, namenjenimi za pokojnino, naj ne bi tvegali. Predpostavimo, da gremo že jutri v pokoj in imamo na razpolago samo polovico sredstev, ki smo jih imeli en dan prej. Brez ustreznega varčevanja te finančne vrzeli ne moremo zapolniti, sploh pa ne v kratkem času, ker bi za to potrebovali precejšnja finančna sredstva.

Od tega, kdaj smo ali bomo začeli varčevati, je odvisna tudi izbrana oblika varčevanja. Nepisano pravilo v finančnem svetu namreč pravi, da kolikor smo stari, toliko odstotkov varčevanju namenjenih sredstev moramo imeti v varnih zajemčenih naložbah. Torej, če smo stari 40 let, bi morali imeti vsaj 40 odstotkov svojih naložb v za-

jamčenih oblikah varčevanja, ki nam garantirajo vloženo glavnicu ter tej obliki varčevanja primeren donos.

Za varčevanje nikoli ni prepozno. Najhujše je, če sploh ne varčujemo, ker na tak indiferen način nič ne rešimo. Tudi najslabša možna oblika pokojninskega namenskega varčevanja je boljša kot pa nobena. Res pa je, da kasneje kot pričrno misliti na svoj pokojninski problem in kasneje kot se odločimo za varčevanje, višji znesek moramo odvajati za ta namen. Ko se mladi zaposlijo, bi morali takoj misliti na svojo pokojnino, tako kot je to običajno v tujini, saj lahko že z malim zneskom zaradi obrestno obrestnega računa na dolgi rok privarčujejo veliko. Mladi bi morali novčiti svojo mladost. Zaradi daljše oddaljenosti od upokojitve, si lahko privoščijo bolj tvegane oblike naložb, ki jih v kasnejšem obdobju spreminjajo v vedno bolj varne oblike. Bolj tvegane oblike jim prinesejo potencialno višje donose in posledično višje rente. Zelo pomembno je, da začnemo varčevati čim prej, saj lahko

Foto: arhiv
Mag. Karmen Darvaš Šega, Finančna hiša, d. o. o.

Poglejmo še primer Metke, ki se je odločila, da varčuje mesečno 50 EUR od 27. leta starosti, torej od prve zaposlitve. Varčuje le do 50. leta starosti in privarčuje 16.000 EUR, nato pa ta znesek pusti na računu, da se obrestuje vse do 65. leta starosti, ob tem pa ne varčuje več mesečno. Pri 65. letu starosti bi znašala njena renta iz tega naslova 126 EUR, torej za 44 EUR več, kot bi prejemal Janko, če bi pričel z varčevanjem 10 let kasneje (pri 37. letu starosti) in bi varčeval polnih 28 let. Dokazano je, da se resnično

ložb odločamo za daljše obdobje in ne špekuliramo na kratko dobo, saj se nihanja izravnavajo. Če mesečno kupujemo točke vzajemnih skladov oz. mesečno nalagamo v naložbeno polico, kupujemo točke po srednji vrednosti, enkrat dražje, drugič cenejše, in so izgube lahko veliko nižje, kot če bi enkratno položili znesek, oz. tudi donos je nižji, kakor če bi enkratno vložili.

Potem pa ta privarčevana sredstva (zgornja tabela) pusti na računu do 65. leta starosti in lahko pričakuje naslednjo doživljenjsko mesečno rento pri različno doseženih donosih.

Opozorjamo tudi, da so vse rente, ki se danes informativno izračunavajo, dejansko informativne narave. To pomeni, da bodo rente morda bistveno drugačne čez 30 let, v kolikor se podaljša življenjska doba, saj se vse rente izračunavajo glede na tablice smrtnosti in vam danes nihče ne more z gotovostjo trditi, koliko bo dejansko znašala renta iz določenega privarčevanega zneska. To izgleda nekako takole: pomembno je, da sedaj v ak-

	Mesečno varčevanje	Prihranjeno do 65. leta	Mesečna renta
Metka	50 EUR	29.000 EUR	123 EUR
Janko	50 EUR	19.000 EUR	82 EUR

	23-letno mesečno varč. do 50. leta	Prihranjeno do 50. leta	Mesečna renta
Metka	50 EUR	16.000 EUR	127 EUR

Janko	30-letno naložbeno varčevanje (do 57. leta)			
	4 % letni donos	6 % letni donos	8 % letni donos	
50 EUR mes.	27.000 EUR	38.000 EUR	54.000 EUR	
100 EUR mes.	56.000 EUR	88.000 EUR	112.000 EUR	

	4 % letni donos	6 % letni donos	8 % letni donos
50 EUR mes	139 EUR	226 EUR	373 EUR
100 EUR mes	289 EUR	471 EUR	778 EUR

na ta način z manjšimi zneski privarčujemo potrebna sredstva, ki nam bodo zapolnila vrzel med mesečnim dohodkom, ki smo ga prejemali, in pokojnino.

Pa pogledajmo primer Janka in Metke. Oba se zaposlita pri 27. letu starosti. Metka pričrno varčevati za namen pokojnine. Izbere zajemčeno obliko varčevanja brez naložbenega tveganja s 4,25 % letnim obrestovanjem. Mesečno za ta namen varčuje 50 EUR. Janko pa odlašča 10 let in pričrno varčevati isti znesek pri 37. letu. Iz tabele je razvidno, da bo ona prejela za 41 EUR višjo mesečno rento do konca življenja, ker je pričrnela z varčevanjem 10 let prej.

splača varčevati čim prej in unovčiti vsako leto starosti; mlajši kot smo, bolj se nam izplača. Torej, bolje prej in z nižjim mesečnim zneskom, kakor pa odlašati in kasneje pričrni z višjim zneskom.

Poglejmo, kako veliko pa zraste iz malega, če se Janko odloči za prevzem naložbenega tveganja in želi doseči potencialno višje donose v naložbenem življenjskem zavarovanju. Prevzem naložbenega tveganja pomeni, da glavnicu ni zajemčena. Garancija tudi nekaj stane in treba je vzeti v zakup, da pri zajemčenih oblikah pričakujemo nižje obresti. Pri tvegani obliki varčevanja so lahko donosi povprečno letno tudi 9 %, eno leto so lahko 30 % in več, naslednje leto pa minus 15 % ali celo več. Ko se odločamo za tovrstno varčevanje, se moramo zavedati, da garancije donosov ni na papirju. In ne samo to, da ni garantiranih donosov, ampak da lahko izgube na kapitalskih trgih naširajo naša vplačila. To je podobno kot pri nakupu delnic. Zasluži lahko veliko, lahko pa tudi veliko izgubimo. Zato strokovnjaki svetujejo, da se za tvegane oblike na-

tivni dobi privarčujemo čim višji znesek. S tem zneskom se bomo pojavili na trgu, npr. čez 30 let, ko bo čas upokojitve in si bomo kupili rento po tedaj določenem ceniku. Na trgu imamo sicer že ponudbo edinstvenega rentnega zavarovanja, pri katerih vam ponujajo zavarovalnica rento po ceni glede na leto 2005. V tem primeru riziko daljše življenjske dobe odpade.

Priporoča se, da vam strokovnjaki naredijo individualni finančni pokojninski načrt, seveda je mogoče le po trenutno veljavni zakonodaji, iz katerega boste razbrali:

- kdaj predvidoma se boste upokojili,
- koliko bo predvidoma znašala vaša starostna pokojnina,
- koliko mesečno bi naj varčevali,
- katera oblika varčevanja je primerna za vas,
- koliko pokojnine lahko pričakujete iz dosedanjega varčevanja ali naložbe.

Ključno pri pokojninskem varčevanju je to, da se začnemo zavedati, da smo sami odgovorni za materialno varnost v starosti.

Mesečni dohodek	Koeficient	Mesečna pokojnina*
100,00 enot	X 48,80 %	= 48,80 enot

*Zaposleni, ki danes prejema 100 enot plače, bo leta 2025 prejemal pokojnino v višini 48,8 enot plače (raziskava Inštitut za ekonomske raziskave 2006)

Mesečno zajemčeno varčevanje v višini 100 EUR do 65. leta starosti brez naložbenega tveganja, letno skupno obrestovanje 4,25 %:

Starost	Privarčevana sredstva	Mesečna doživljenjska renta za moškega	Mesečna doživljenjska renta za žensko
25 let	102.000 EUR	437 EUR	419 EUR
30 let	83.000 EUR	355 EUR	341 EUR
40 let	47.000 EUR	203 EUR	195 EUR
50 let	23.000 EUR	99 EUR	95 EUR

Opomba: informativen izračun je poenostavljen zaradi namena lažje predstavitve. Pridržana pravica do napak.